

גאווה, תקווה ומעט הצלחה: המסורת הערבית באולימפיאדה

written by אלי קלוטשטיין | 23.07.2024

חוסייין אל-חזאם בן ה-26 לא חלם כל חייו להיות ספורטאי מהשורה הראשונה. רק ב-2016, כשצפה בטלוויזיה במשחקי ריו, הבין שהוא רוצה להתחרות בעצמו באולימפיאדה. הוא עקב אז אחרי ביצועיו של אלילו, טיאגו בראז דה-סילבה, קופץ המוט הברזילאי, שקבע שיא אולימפי וגרף את הזהב כשזינק לגובה 6.03 מטרים. דה-סילבה, שהושעה עקב צריכת חומרים אסורים, לא ישתתף הפעם בתחרויות אל-חזאם החליט לעשות הכול וללכת בעקבות מושא ההערצה שלו. הוא עזב את מולדתו ערב הסעודית ועבר לארה"ב כדי להתאמן בקפיצה במוט ולשפר את ביצועיו במסגרת המכללות האמריקניות, ואף התגבר על שתי פציעות קשות כדי להגיע לתחרויות בפריז. תוצאת השיא שלו, 5.70 מטרים, אומנם לא קרובה לזו של דה-סילבה אבל היא עוברת את הרף הנדרש להשתתפות במשחקים, וכעת הוא מקווה לצאת מגדרו ולקבוע תוצאה טובה אפילו יותר.

הוא מתאמן כיום באיטליה, ומתפלל שהופעתו בפריז תהיה השראה לילדים סעודים שייחשפו למקצועות ספורט אחרים מלבד כדורגל. ערב הסעודית משגרת משלחת של תשעה ספורטאים לתחרויות, ומספר הזכיות שלה במדליות אולימפיות צנוע ביותר – ארבע בלבד עד כה, שתיים כסף ושתיים ארד. אל-חזאם, בנו של מאמן אתלטיקה, מאמין שבקרוב המצב ישתפר.

פאטמה א-זהרא כרדאדי היא כבר סיפור הצלחה גדול יותר: רצת המרתון המרוקנית, מקום שלישי באליפות העולם באתלטיקה בשנה שעברה, מגיעה למשחקים עם שאיפות גדולות – היא רוצה לזכות בזהב. כרדאדי חברה במשלחת של שישים ספורטאים שתייצג את מרוקו בפריז 2024. ארצה כבר מתהדרת ב-24 מדליות, שבע מהן מזהב. חוץ ממנה, אגב, כוללת המשלחת עוד שתי רצות מרתון.

ריצת מרתון נחשבת לאחד המקצועות הקשים בעולם הספורט, ונשלטת על פי רוב בידי מתחרים מאפריקה. כרדאדי התחילה את הקריירה שלה במרחקים קצרים יותר: היא פתחה במקצים ל-800 מטרים והתקדמה עם השנים למרחקים ארוכים יותר, עד שהגיעה למרוץ של עשרה קילומטרים. בעקבות ההצלחות בריצות הארוכות היא החליטה להתחרות במרתון. היא האצנית הראשונה בהיסטוריה של ארצה שזכתה במדליה בתחרויות העולם במקצוע הזה, וכעת היא מקווה לשחזר את ההצלחה גם בפריז ולעורר גאווה במדינה.

כרדאדי מגיעה מהעיר חניפרה, שיש לה מסורת אולימפית גאה: ג'ואד ע'ריב, אף הוא ילד העיר, זכה במדליית כסף במרתון במשחקי בייג'ינג, ופעמיים הגיע למקום הראשון באליפות העולם. היא מקווה שרוחו תלווה אותה בריצה הארוכה, ושאת עשרות הקילומטרים היא תסיים בתוצאה

שתסב גם לו גאווה.

שני הסיפורים הללו מאולימפיאדת פריז 2024 הם אולי מאפיין בולט של רבים מהאתלטים ממדינות ערב שיגיעו לתחרות: מסורת של גאווה לאומית וכבוד, הרבה תקווה והצלחות צנועות יחסית.

קשיים מבית

המשחקים האולימפיים יפתחו בפריז בטקס נוצץ ביום שישי הבא. האולימפיאדה תיערך בבירה הצרפתית על רקע הסבך הפוליטי במדינה ² המבוי הסתום שנוצר עקב תוצאות הבחירות לאסיפה הלאומית. הצרפתים ישתדלו להתעלם מהצרות מבית בשבועות הקרובים, ויפנו את הבמה לאירוע הספורטיבי הגדול מכולם. גם כך הם ייאלצו להתמודד עם שלל דאגות וצרות הקשורות במשחקים, מקליטת המוני התיירים ועד האבטחה הקפדנית.

יותר מ-10,500 מתחרים, לפי נתוני הוועד האולימפי, ישתתפו ב-329 תחרויות ב-32 מקצועות ספורט. 206 מדינות ישלחו נציגים לתחרויות שמתקיימות בפריז זו הפעם השלישית. הפעם הקודמת, אגב, הייתה לפני מאה שנה בדיוק ³ ב-1924. אז השתתפו במשחקים רק 44 מדינות וכשליש ממספר הספורטאים שיתחרו השנה.

מדינות ערב, המהוות קצת יותר מ-10 אחוזים מכלל מדינות העולם, מקפידות גם הן לשגר משלחות מכובדות למשחקים האולימפיים. אלג'יריה, למשל, שולחת 45 מתחרים למשחקים. בחריין הקטנה מתהדרת ב-13 ספורטאים שישתתפו בחמישה מקצועות שונים, כולל שחייה, משקלות, ג'ודו והיאבקות. תימן תסתפק בארבעה ספורטאים בלבד, ושכנותינו ירדן, לבנון וסוריה ישלחו 12, 10 ו-6 ספורטאים בהתאמה. לפלסטינים, אגב, יש שמונה מתחרים באולימפיאדה ⁴ רובם במקצועות "לוחמניים" כמו אגרוף, ג'ודו, קליעה למטרה או טאקוונדו, ואחרים בשחייה ואתלטיקה.

יש גם נבחרות ערביות גדולות יותר: מרוקו, כאמור, שולחת שישים נציגים להתחרות בפריז, ומצרים, אולי המדינה הגדולה ביותר בעולם הערבי, עם 147 ספורטאים שינסו להביא גאווה לאומה הענקית. אגב, המשלחת המצרית גדולה בהרבה מזו של ישראל, שכוללת 88 ספורטאים. מצרים נהנית ממסורת של הצלחה אולימפית, ובאמתחתה כבר 38 מדליות במשחקים, כולל שמונה מזהב. לנו, לשם השוואה, יש 13 מדליות בסך הכול.

תוניסיה, נבחרת לא קטנה אחרת, תשלח 27 ספורטאים לתחרויות בצרפת, בחלוקה מגדרית כמעט מושלמת: 14 נשים ו-13 גברים שיתחרו ב-13 מקצועות. הצלחת המדינה האפריקנית במשחקים צנועה יחסית, קרובה בהיקפה להישגים הישראליים: 15 מדליות עד היום.

סיפורן של הספורטאיות בנבחרת התוניסאית מדגים את הקשיים שעיימם מתמודדים האתלטים המקצוענים שמבקשים להגיע לתחרויות, ומוקצנים בסביבה הערבית. הן מתחרות בדעות קדומות

נגד נשים, מתמודדות עם תנאים לא תנאים של אימונים, ועומדות בפני מצבים משפחתיים מורכבים. ריהאב אל-וליד, למשל, מייצגת את תוניסיה בחץ וקשת: היא רוכבת בכל יום לאימונים על האופנוע שלה, לבושה בגדים ארוכים, עוטה חיג'אב וחובשת כובע, ותיק כבד על גבה. האימונים מתקיימים באצטדיון מקומי ² מתחם מגודר ומלא חול, ומטרה קטנה מוצבת בקצהו. למרות הסטיגמות, היא מרגישה שהיא זוכה לתמיכה עצומה בעיירה שלה. אביה, חקלאי המגדל תמרים, התראיין לטלוויזיה הצרפתית ובדבריו ניכרה גאוותו בספורטאית האולימפית שגידל.

ח'לוד אל-חילמי (34) מתחרה באגרוף במשקל נוצה לנשים, שהשתתפה במשחקי טוקיו 2020, במדי תוניסיה. כבר 18 שנה היא מתאגרפת, וכעת הותירה את בנה בן השנה וחצי עם אביו במרסיי וחזרה למולדתה כדי להתאמן. בשיחת וידאו היא מדגימה לו את טכניקת האגרוף שלה. אל-חילמי חשבה לתלות את הכפפות אחרי שבנה נולד, אולם בעלה שכנע אותה להמשיך ועודד אותה להצליח, וכעת היא שוב מתחרה. היא מקווה לזכות במדליה ולהראות לבנה שגם נשים יכולות להצליח, בספורט ובחיים בכלל.

החותרת התוניסאית חדיג'ה אל-כרימי, תשתתף באולימפיאדה השלישית שלה. היא מספרת על תחרות נגד ספורטאים ממדינות שבהן יש מסורת חתירה של מאות שנים, בעוד שבארצה החל הספורט להתפתח רק לפני כחמישים שנה. רבים ברחובות, לדבריה, לא יודעים שמדובר במקצוע ספורטיבי; האימונים שלה מתקיימים בנפרד מהשותפה שלה, שנמצאת בצרפת, מה שמקשה עוד יותר על ההתמודדות שלה.

עיראק מצידה מציגה נבחרת שמקדשת את אחד ממקצועות הספורט האהובים ביותר בעולם הערבי: כדורגל. הנבחרת העיראקית, מדינה שההיסטוריה שלה בעשרות השנים האחרונות עקובה מדם, זכתה עד כה רק במדליה אולימפית אחת, אי אז ב-1960. למעט ספורטאים המתחרים על הדשא הירוק היא כמעט אינה שולחת נציגים למקצועות אחרים. כאשר עיראק אינה מעפילה לטורניר הכדורגל האולימפי, כפי שקרה במשחקים הקודמים ב-2020, הנבחרת שלה קטנה במיוחד. בטוקיו, למשל, ייצגו אותה שלושה ספורטאים בסך הכול, ובבייג'ינג 2008 ² ארבעה. הישג השיא שלה בכדורגל באולימפיאדה הוא חצי הגמר באתונה 2004, אולם גם אז כשלה בניסיונה להביא הביתה מדליה. הנבחרת העיראקית כעת כוללת 22 מתחרים, אבל התקווה למדליות לא גבוהה במיוחד.

היאבקות במשקל פוליטי

המשחקים האולימפיים השנה, בדומה לפעמים רבות בעבר, מושפעים מאוד מאירועים שקשורים דווקא לפוליטיקה העולמית. השלום האולימפי לפי שעה אולי עדיין תקף, אבל הפיל שבחדר מורגש היטב.

במשחקי פריז 2024 כבר יש לפחות השפעה אחת לפוליטיקה העולמית: נבחרותיהן של רוסיה ובלרוס הורחקו לחלוטין מהתחרות אחרי פלישת מוסקבה לאוקראינה. זו הפעם השלישית ברצף שהרוסים אינם מורשים להתחרות תחת הדגל שלהם, ובמקום זאת הם ישתתפו במשחקים

במעמד של "אתלטים פרטניים ניטרליים" (AIN). משמעות הדבר היא שהספורטאים הרוסים והבלרוסים לא יכולים להתחרות במקצועות קבוצתיים, וגם לא ישתתפו בטקס הפתיחה. כמו כן, כל מדליה שיזכו בה לא תיכלל במניין המדליות של מולדתם.

סיפור פוליטי אחר שסובב את המשחקים הוא המלחמה בעזה. קבוצות פרו-פלסטיניות רבות בכל העולם פנו לוועד האולימפי הבינלאומי ודרשו את הרחקתה של ישראל מהמשחקים בגלל "טבח העם" שהיא מבצעת ברצועה, כדבריהם. רבים טענו כי הוועד האולימפי נוקט אמות מידה כפולות בעניין הישראלי, שכן ההחלטה שלו להשעות את הרוסים הייתה מהירה וברורה, ובקשר לישראל, לעומת זאת, לא נעשה דבר.

הפלסטינים חברים בוועד האולימפי הבינלאומי מאז 1995 אף שאין להם מדינה מוכרת. גם בלי הרחקה של הספורטאים שלנו מהתחרות, הנוכחות הפלסטינית במשחקים מהווה עדיין, בעיני מתנגדיה של ישראל, קריאת התרסה. כך למשל נכתב בתקשורת הערבית כי "ההשתתפות של משלחת הספורט הפלסטינית בטקס הפתיחה של אולימפיאדת הקיץ בפרז ב-26 ביולי תשמש סמל נחרץ של התנגדות ועמידה איתנה".

יזאן אל-בואב, למשל, שחיין פלסטיני, אמר: "אנו, השחקנים הפלסטינים, נמצאים כאן כדי להניף את הדגל ולהראות לאנשים שאנחנו כאן, ושאפילו אם אנו ניצבים בפני קשיים [?] אנו נייצג את העם הפלסטיני". אל-בואב, שנולד בערב הסעודית למשפחת פליטים פלסטינית, סבור שהשתתפות במשחקים היא הזדמנות לקידום יעדי הפלסטינים והמודעות למצבם בעולם. המתאגרף וסים אבו-סאל חולם לגרוף את המדליה הפלסטינית הראשונה באולימפיאדה. הוא בן עשרים, במקור מרמאללה, וזכה ב"כרטיס חופשי" למשחקים במסגרת מאמץ של הוועד האולימפי לייצוג שוויוני של כל המדינות.

המתחרים הפלסטינים, שמתחרים לדבריהם בצל הצער מהמתרחש ברצועה, מקווים גם לחלוק כבוד למי שסלל למענם את הדרך: האצן מאג'ד אבו-מראחיל, המתחרה הפלסטיני הראשון במשחקים האולימפיים, שמת בחודש שעבר ברצועה בגיל 61 מכשל בכליות. הפלסטינים טענו כי מותו במחנה הפליטים נוסיראת נבע, בין היתר, מהעובדה שלא יכול היה לקבל טיפול רפואי מתאים בשל המלחמה.

אגב הסכסוך עם העולם הערבי, במשלחת הישראלית לאולימפיאדה השנה יש גם מתחרה ערבי מחיפה [?] אדם מראענה, הספורטאי הערבי-ישראלי הראשון שמגיע למשחקים במקצוע השחייה, והשלישי בסך הכול מערביי ישראל שמייצג את ארצו. הפעם האחרונה שערבי-ישראלי הגיע למשחקים הייתה ב-1976.

מראענה הוא בן לאב מוסלמי ואם יהודייה ממוצא רוסי. הוא התגייס לצה"ל, ומגדיר את עצמו "חצי ערבי וחצי רוסי". עוד לפני שהעפיל לאולימפיאדה הוא סיפר בעיתונות על תקוותו להיכנס לספרי ההיסטוריה כשחיין הערבי הראשון שמייצג את ישראל, וכעת הוא מקווה שההשתתפות

בפריז תעודד את בני החברה הערבית בארץ להתעניין יותר בשחייה כענף ספורט בולט.

אם לחזור לרגע להישגים הכוללים של מדינות ערב במשחקים, הרי שלפי נתוני ויקיפדיה ל-22 מדינות הליגה הערבית יש ביחד כ-130 מדליות בכל שנות קיומן המודרני של האולימפיאדות. שמונה ממדינות הליגה לא זכו כלל במדליות. כאשר מדובר על מעט יותר מ-10 אחוזים מסך המדינות בעולם, הרי שזהו נתון לא מרשים במיוחד. לישראל, כאמור, יש 13 מדליות. הממוצע הערבי, שכולל גם את מצרים (38) ומרוקו (24) ² שביחד מגיעות כמעט למחצית מהמדליות הללו ² נמוך בהרבה.

המצב הזה גרם לכך שמדליה היא יותר מסתם עיטור בקרב רבים מהספורטאים הערבים. היא שווה הרבה מאוד כבוד ויוקרה, ולעיתים גם כסף רב. טארק חמדי הסעודי, למשל, זכה ב-1.33 מיליון דולר מיורש העצר הסעודי מוחמד בן סלמאן רק על עצם השתתפותו במעמד הגמר האולימפי בטוקיו. חברי נבחרת עיראק בכדורגל קיבלו מהממשלה בונוס כספי וחלקות אדמה בשל העפלתם למשחקים.

צריך לזכור שגם את ההישגים הללו קוצרים רבים מהספורטאים בתנאים קשים במיוחד. הקלעית התימנייה יסמין אל-ריימי, למשל, מתאמנת במגרש מאולתר ובלי מטווח מסודר. המתעמל הירדני אחמד אבו א-סעוד, הספורטאי הראשון שייצג את הממלכה בהתעמלות, נאבק לא רק נגד כל הסיכויים אלא גם נגד דעות קדומות על התחרות במקצוע שרבים במולדתו מחשיבים לנשי. העפלתו לאולימפיאדה דווקא סללה את הדרך, לדבריו, לגברים רבים שהחלו להתאמן במקצוע, וכעת מספרם גדול ממספר המתעמלות הירדניות.

לא מדובר במאבק קל, ורבים מהספורטאים יחזרו הביתה בידיים ריקות. אך בעוד מדינות ערב ימשיכו לנסות לגרוף הישגים במשחקים, ציון דרך משמעותי אחד הם כנראה כבר השיגו: אם לא יהיה שינוי, קטאר צפויה לארח את משחקי הקיץ בשנת 2036, לראשונה במדינה ערבית. רק השבוע נודע על ציון דרך נוסף, גם אם ביזארי משהו, בתולדות ההשתתפות הערבית במשחקים האולימפיים: הוועד האולימפי הבינלאומי סיכם עם ערב הסעודית שריאד תארח לראשונה בשנה הבאה את ה-E-Games, אולימפיאדה שמוקדשת כולה למשחקי מחשב.

בינתיים, נאחל הצלחה רבה לכל הספורטאים במשחקים, ונקווה שבניגוד לפתגם האנגלי הם לא ישברו רגל. אפשר גם לאחל לכולנו שהפעם האירוע הבינלאומי הענק יישאר נקי מפוליטיקה, ויתקיים ברוח שירה האלמותי של דפנה דקל: זה רק ספורט.

פליטים אולימפיים

למשחקים בפריז תגיע המשלחת הגדולה בהיסטוריה של ספורטאים פליטים ² 37 ספורטאים שיתחרו ב-12 ענפים. במשלחת נכללים ספורטאים שמקורם בסוריה, סודן, אפגניסטן, ונצואלה, סודן, קונגו, קובה, סוריה, אריתריאה ועוד. מקום של כבוד שמור בנבחרת למספר גדול במיוחד של מתחרים שמקורם באיראן. זו הפעם השלישית שנבחרת הפליטים מתמודדת באולימפיאדה,

והפעם הראשונה שהיא מתחרה תחת סמל משלה. ראש המשלחת היא מסומח עלי זאדה, רוכבת אופניים שנולדה באפגניסטן והשתתפה בנבחרת הפליטים בטוקיו 2020. עד כה לא זכתה הנבחרת במדליות במשחקים האולימפיים.

כדי להתקבל לנבחרת נדרשים הספורטאים להראות הישגים ברורים בענף הספורט שלהם ולהיות מוכרים כפליטים בסוכנות הפליטים הבינלאומית של האו"ם (UNCHR). לדברי הוועד האולימפי הבינלאומי, השתתפות המשלחת במשחקים "אינה רק עדות לעמידתם האיתנה ומצוינותם, אלא גם שולחת מסר עוצמתי של תקווה, שייכות והכלה".

התפרסם במקור ראשון, בתאריך 23.07.24.